

*Зінькевич Юлія Євгенівна*

*Національний університет «Одеська юридична академія»,*

*аспірантка кафедри цивільного права*

## **НОВЕЛИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АЛІМЕНТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В УКРАЇНІ**

Аліментні зобов'язання займають важливе місце у системі шлюбно-сімейних відносин. Необхідність якісного правового регулювання даної сфери обумовлена надзвичайно важливим соціальним значенням аліментів як гарантованого з боку держави інструменту захисту прав та законних інтересів осіб, які їх потребують. Оскільки питання аліментних зобов'язань належить до найактуальніших, воно завжди знаходиться у полі інтересів науковців.

Особливе значення та актуальність при дослідженні аліментних зобов'язань має питання призначення аліментів на користь дитини. Дане питання висвітлювалося у дослідженнях багатьох вітчизняних вчених, зокрема, у працях В. Антошкіної, К. Верховець, І. Жилінкової, М. Ждан, О. Калітенко, Л. Кондратьєвої, Ю. Кузнецової, З. Ромоської, В. Труби, Ю. Червоного.

Варто відзначити, що при регулюванні аліментних правовідносин законодавець намагається враховувати не лише потреби дитини, на користь якої стягуються аліменти, а й інтереси платника аліментів. Так, наприклад, при визначенні розміру аліментів суд враховує: 1) стан здоров'я та матеріальне становище платника аліментів; 2) наявність у платника аліментів інших дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина; 3) наявність рухомого та нерухомого майна, грошових коштів; 3) інші обставини, що мають істотне значення (ст. 182 Сімейного кодексу України) [1].

Крім цього, Закон України «Про виконавче провадження» у ст. 70 встановлює обмеження щодо загального розміру усіх відрахувань під час кожної виплати заробітної плати та інших доходів боржника (не більше 70 відсотків). Стаття 73 вищевказаного закону чітко встановлює перелік доходів,

на які не може бути звернено стягнення, а саме на: 1) вихідну допомогу, що виплачується в разі звільнення працівника; 2) компенсацію працівнику витрат у зв'язку з переведенням, направленням на роботу до іншої місцевості чи службовим відрядженням; 3) польове забезпечення, надбавки до заробітної плати, інші кошти, що виплачуються замість добових і квартирних; 4) матеріальну допомогу особам, які втратили право на допомогу по безробіттю; 5) допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами; 6) одноразову допомогу у зв'язку з народженням дитини; 7) допомогу при усиновленні дитини; 8) допомогу на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; 9) допомогу на дітей одиноким матерям; 10) допомогу особам, зайнятим доглядом трьох і більше дітей віком до 16 років, по догляді за дитиною-інвалідом, по тимчасовій непрацездатності у зв'язку з доглядом за хворою дитиною, а також на іншу допомогу на дітей, передбачену законом; 11) допомогу на лікування; 12) допомогу на поховання; 13) щомісячну грошову допомогу у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства громадян, які проживають на території, що зазнала радіоактивного забруднення; 14) дотації на обіди, придбання путівок до санаторіїв і будинків відпочинку за рахунок фонду споживання. А стаття 50 Закону України «Про виконавче провадження» передбачає, що звернення стягнення на об'єкти нерухомого майна здійснюється лише у разі відсутності в боржника достатніх коштів чи рухомого майна. При цьому в першу чергу звертається стягнення на окрему від будинку земельну ділянку, інше приміщення, що належать боржнику. В останню чергу звертається стягнення на житловий будинок чи квартиру, в якому фактично проживає боржник [2].

Однак, при одночасному врахуванні інтересів платника аліментів у регулюванні аліментних зобов'язань, законодавець надає перевагу все ж таки інтересам осіб, які їх отримують.

Важливим кроком до підвищення показника виконаних судових рішень щодо стягнення аліментів на користь дитини стало прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів» №2234-VIII від 7 грудня 2017 року, який набрав чинності 6 лютого 2018 року [3]. Даний закон вніс зміни до багатьох чинних нормативно-правових актів, зокрема у Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України, Закон України «Про Державну прикордонну службу України», Закон України «Про виконавче провадження».

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів» спрямований в цілому на посилення відповідальності боржника, який не сплачує аліменти більше ніж шість місяців шляхом закріплення нових засобів примусового виконання рішень щодо нього.

Несплата аліментів, що призвела до виникнення заборгованості, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання, тягне за собою накладення адміністративного стягнення у вигляді виконання суспільно корисних робіт на строк від 120 до 240 годин [4]. При наявності такої заборгованості державний виконавець складає протокол про вчинення боржником адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 183-1 Кодексу про адміністративні правопорушення України, та надсилає його для розгляду до суду за місцезнаходженням органу державної виконавчої служби. Таким чином, даний Закон впроваджує новий вид адміністративного стягнення

у вигляді суспільно корисних робіт, які боржник виконуватиме у вільний від роботи чи навчання час. Вид таких робіт визначатимуть органи місцевого самоврядування.

Зміни Сімейного кодексу України передбачають право того із батьків, з ким за рішенням суду проживає дитина, самотійно вирішувати питання щодо тимчасового виїзду дитини за межі України з метою лікування, навчання дитини за кордоном, відпочинку - за наявності довідки, виданої органом державної виконавчої служби, про наявність заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців. Така довідка видається органом державної виконавчої служби на вимогу стягувача протягом десяти днів і дійсна протягом одного місяця з дня її видачі.

Закон України «Про виконавче провадження» містить положення, що за наявності заборгованості із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці, стягнення може бути звернено на майно боржника. Звернення стягнення на заробітну плату не перешкоджає зверненню стягнення на майно боржника, якщо існує непогашена заборгованість, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці. За наявності заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців, державний виконавець виносить вмотивовані постанови про: тимчасове обмеження боржника у праві виїзду за межі України; тимчасове обмеження боржника у праві керування транспортними засобами; тимчасове обмеження боржника у праві користування вогнепальною мисливською, пневматичною та вихолощеною зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії; тимчасове обмеження боржника у праві полювання. Інших обмежувальних заходів, які можуть застосовуватися виконавцем щодо несумлінного боржника по аліментах, немає.

Крім цього, планується створити окремі спеціальні групи виконавців судових рішень для ліквідації заборгованості зі сплати аліментів. Міністерством юстиції України також реалізовується правопросвітницька кампанія в рамках проекту «Я маю право», яка має на меті розповісти громадянам про нові правила сплати аліментів та заохотити робити це добровільно. Важливою подією стала презентація публічного реєстру боржників, який був доповнений інформацією щодо кожного неплатника аліментів з відкритим стосовно нього судовим провадженням через несплату аліментів терміном понад 3 місяці.

Отже, реалізація державної політики у сфері посилення захисту дітей не обмежується лише нормотворчою діяльністю, а передбачає і низку інших заходів. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів про посилення відповідальності за несплату аліментів» спрямований на забезпечення належного виконання судових рішень щодо стягнення аліментів, що дозволить зменшити заборгованість зі сплати аліментів, а також забезпечить належне утримання осіб, які їх отримують. Однак, безперечно, оцінити ефективність даних змін можна лише з часом.

### ***Список використаної літератури:***

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21. – Стаття 135.
2. Про виконавче провадження від 02.06.2016 року № 1404-VIII: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 30. – Стор. 5. – Стаття 542.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення

порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів 07.12.2017 року № 2234-VIII: Закон України // Офіційний вісник України. – 2018. – № 6. – Стор. 47. – Стаття 246. – Код акта 88768/2018.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року № 8073-X: Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Стаття 1122.